

Porin metsän maastopyöräilypolku

Teksti: Tiina Riikonen

Tiedot ja kuvat:

Projektipäällikkö Heli Nukki, Porin kaupunkisuunnittelu, heli.nukki@pori.fi, 044-701 1976

Maastopyöräilyn harrastaja Jari Iisakkala, iisakkala@icloud.com, 044-710 3801,

Vapaa-aikaviraston edustajana johanna.kuusisto@pori.fi

Porissa kaupunki ja maastopyöräilijät toteuttivat yhteistyössä 6,5 km mittaisen maastopyöräilyreitin aivan keskustan tuntumassa olevaan Porin metsään. Hanke lähti liikkeelle maastopyöräilyn harrastajien kaupungille tekemästä kuntalaisaloitteesta keväällä 2015. Koko prosessi aloitteesta valmiiksi viitoitetuksi reitiksi kesti vain muutaman kuukauden ja reitti tuli maksamaan kaupungille vain muutaman tuhat euroa. Yhteistyö harrastajien ja kaupungin välillä oli saumatonta ja yksille henkilöille keskitetty yhteydenpito oli helppoa ja sujuvaa.

Taustaa

Pori on noin 85 000 asukkaan kunta Satakunnassa. Maastopyöräilyllä on Porissa jo pitkät perinteet ja laaja harrastajakunta. Porissa on myös pyöräilyseuroja, mutta maastopyöräily on tyypillisesti omatoiminen harrastus. Valtaosa harrastajista ei kuulu seuroihin, vaan lajia harrastetaan yksin, kaveripiirissä ja vapaamuotoisissa yhteisöissä. Porissa ei ollut yhtään varsinaisesti maastopyöräilyyn tarkoitettua reittiä. Aiemmin kaupunki oli tarjonnut maastopyöräilyyn harrastuspaikaksi purupintaista kuntorataa (5 km lenkki). Liian helppo, leveä ja pehmeäpintainen pururata ei kuitenkaan palvele maastopyöräilyä, ja pyöräilijät ovatkin käyttäneet reitteinään metsissä olevia ”omia polkuja”. Sittemmin kuntorata vielä pinnoitettiin kivituhkalla, jolloin maastopyöräilijöille ei ollut enää tarjolla mitään merkittävää reittiä. Merkitylle reitille oli kuitenkin tarvetta, kun maastopyöräilyn suosio kuntoliikuntana ja ulkoiluna on viime vuosina kasvanut myös Porissa. Porin metsän uusi maastopyöräilyreitti on maastoon merkitty polkumainen lenkki Porin kansallisessa kaupunkipuistossa.

Pyöräily on jokamiehen oikeus, joten merkitty reitti ei poista mahdollisuutta ajaa myös muita polkuja ja reittejä. Kansallisen kaupunkipuiston alueella ja muilla Porin seudun luontoalueella on laajat mahdollisuudet harrastaa lajia omatoimisesti. Merkitty reitti keskellä kaupunkia on kuitenkin erityisen tärkeä lähiliikunnan kannalta sekä esim. kokemattomille pyöräilijöille, lapsille ja nuorille sekä toispaikkakuntalaisille ja muille, joilla ei ole paikallistuntemusta. Helposti saavutettava merkitty reitti alentaa kynnystä liikkumiseen ja lisää liikunnan harrastusmahdollisuuksia. Merkitty reitti myös ohjaa kulkua tehokkaasti keskittäen pyöräilyä erilleen muista liikuntareiteistä.

Maankäyttötilanne ja hallinta

Porin metsä on osa Porin kansallista kaupunkipuistoa ja se sijaitsee aivan Porin keskustan tuntumassa. Kansallinen kaupunkipuisto on perustettu vuonna 2002. Porin metsän ulkoilualueesta osa on asemakaavoitettua aluetta. Maastopyöräilyreitti kulkee alueella, jossa asemakaavassa alue on osoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR). Loppuosa reitistä kulkee alueella, jolla on voimassa yleiskaava. Yleiskaavassa alumerkintänä on virkistysalue (V) ja virkistysalue, jolla ympäristö säilytetään (V/S). Kaupunkipuistosta on tehty hoito- ja käyttösuunnitelma, joka on hyväksytty ympäristöministeriössä. Alueen käytössä painottuvat vapaa-aika, virkistys ja luonnon monimuotoisuus. Alueella on monipuolisia ulkoilupalveluita (mm. kuntoratoja, latuja, hevosuria, koirapolku, maauimala sekä monipuolinen urheilukeskus). Hoito- ja käyttösuunnitelmaan on

kirjattu ulkoilureitistön kehittäminen ja liikunnan ja hyvinvoinnin monipuolinen edistäminen. Erityisesti kiinnitetään huomiota reittien käytön jäsentämiseen: esim. valaistus, opastus, risteämiset, nykyiset rakenteet/ylikulkusillat, luvattoman käytön estäminen, maastopyöräilyn ehdot, maastomerkinnot, suunnistus jne.

Porin metsän käyttöä ja suunnittelua koordinoi Porissa kaupunkisuunnittelu. Metsiä hoitaa teknisen palvelukeskuksen alainen puistotoimi ja reiteistä ja merkityistä poluista vastaa vapaa-aikavirasto. Alueella ei ole virallisia luonnonsuojelualueita, mutta alueen hoidossa tehdään yhteistyötä myös ympäristötoimen kanssa. Porin metsä on tärkeä virkistymetsä porilaisille, koska keskustassa ja sen tuntumassa ei ole muita laajoja ja yhtenäisiä metsäalueita. Kansallista kaupunkipuistosta on mahdollista kulkea yhtenäistä viherverkostoa pitkin porin metsästä aina kaupungin pohjoispuolelle saakka ja muuallekin läheisille virkistysalueille.

Maastopyöräilyreitien suunnittelun lähtökohdat

Maastopyöräilyn harrastajat tekivät valmiin suunnitelman, jonka esittivät kaupungille ehdotuksena uudeksi maastopyöräilyreitiksi. Reitien suunnittelu perustui metsäalueella oleviin luonnonpolkuihin ja muihin uriin, joita maastopyöräilijät olivat käyttäneet jo yli 20 vuotta. Poluista muodostettiin yhtenäinen, silmukkamainen reitti. Merkityn reitien suunnittelussa lähtökohtana oli ohjata maastopyöräilyä siten, ettei se haittaa alueen muita käyttäjiä. Alueella on mm. lenkkipolkuja, hiihtolatuja, veteraanilenkki, koirapolku, hevospolku ym. joten pyöräreititys tehtiin sellaisille poluille, joita ei ole osoitettu muiden ulkoilulajien käyttöön eikä pyöräreitti risteäisi useasti muita vilkkaasti käytettyjä reittejä.

Reitti sisältää sekä vaativampaa juurakkopolkua että helpompaa alustaa (mm. vanhoja latupohjia). Viitoitettu reitti sopii mm. junioreille, koska eksymisen vaaraa ei ole, kun alue rajautuu joka reunaltaan joko tiehen tai peltoon. Maasto on melko tasaista joten reitillä ei ole aloittelijoillekaan liian vauhdikkaita mäkiä ja toisaalta tasamaasto sopii huonompikuntoisellekin.

Reittihanketta varten harrastajat kuvasivat suunnittelemaansa reitistä videon, jolloin virkamiesten ja päättäjien ja myös muiden kaupunkilaisten oli helppo tutustua reittiin ja samalla saada jonkinlaista kuvaa maastopyöräilystä.

Maastopyöräilyn suunnittelu ja hallinnollinen prosessi

Maastopyöräilyn harrastajat tekivät kaupungille kuntalaisaloitteen. Sen pohjalta aloitettua suunnittelua hoiti kaupunkisuunnittelu yhteistyössä vapaa-aikaviraston, teknisen palvelukeskuksen puistotoimen ja ympäristöviraston kanssa. Hanketta koordinoi kaupunkisuunnittelussa projektipäällikkö Heli Nukki ja prosessissa maastopyöräilyn harrastajia edusti Jari Iisakkala.

Kaupunkisuunnittelu halusi hoitaa reittiprosessin hyvin, koska Porin metsä on kaupunkilaisille ”pyhä” ja kaikki alueeseen kohdistuva toiminta aiheuttaa tunteita ja keskustelua. Joiltakin virkamiehiltä tuli pientä vastustusta. Ennakkoluulot kohdistuivat turvallisuusasioihin (esim. muiden ulkoilijoiden turvallisuus ja kaupungin mahdolliset korvausvastuut tapaturmatilanteissa) sekä ja mahdolliseen maaston kulumiseen. Asiaa perusteltiin alueen jo yli 20 vuotta jatkuneella maastopyöräilykäytöllä ja käytön ohjaamisella nyt eri reitille esim. lenkkeilijöiden kanssa sekä maastoliikuntalajien lajinomaisilla olosuhteilla, joihin tietyt riskit aina sisältyvät.

Ehdotettu reitti merkittiin maastoon kartoin ja kuitunauhoin. Reitin suunnittelu kuulutettiin vireille kaupunkisuunnittelussa ja vapaa-aikavirastossa. Suunnitelma laitettiin kuntalaisten nähtäville ja siitä pyydettiin palautetta. Alustava reitti oli merkittynä maastoon nauhoin, jotta kuntalaiset voivat tutustua linjaukseen ja reittiin paikan päällä. Suunnitelma oli nähtävillä 30 päivän ajan, jolloin kansalaiset saivat antaa palautetta reitistä. Palautteiden perusteella linjaukseen tuli vain vähän muutoksia (kävelyreitit kanssa risteävää reittiosuutta siirrettiin). Muuten maastopyöräilyreitti nähtiin tarpeellisena ja hyvänä lisänä liikunnanedistämässä.

Kaupunkisuunnittelu piti nähtävillä olon jälkeen ehdotetulla reitillä maastopyöräilijöiden kanssa yhdessä maastokatselmuksen, jossa mukana oli myös puistotoimen edustaja. Tällä maastokäynnillä sovittiin jatkotoimista, jos puoltava päätös lautakunnissa olisi tulossa.

Reittisuunnitelma käsiteltiin ensin vapaa-aikalautakunnassa ja myönteisen päätöksen jälkeen vietiin tiedoksi tekniselle lautakunnalle. Kuntalaisille reittisuunnitelmaa esiteltiin mm. kaupungin verkkosivuilla, kaupunkipuiston facebook-sivulla ja paikallislehdessä.

Maastopyöräilyreitit toteuttaminen

Uuden reitin polku-uran leveys noudatti olemassa olevia polkuja eikä reitin toteuttaminen juurikaan vaatinut puuston ja maaston käsittelyä. Uutta polkua ei tarvinnut tehdä, vaan koko reitti perustuu olemassa olleille poluille. Puistotoimi poisti turvallisuussyistä muutamia polkujen yli kaatuneita konkelopuita. Lyhyellä matkalla karsittiin polulle kasvaneita oksia ja vesoja; työn tekivät harrastajat itse oksasaksilla. Mitään rakenteita ei myöskään tarvittu tehdä. Muutaman ojan yli pyöräilijät olivat jo vuosia sitten laittaneet kuormalavoista "sillat", jotka toimivat edelleen ojien ylityksissä.

Reittimerkinnot ja tiedotus

Reitin lähtöpiste on urheilukeskuksen parkkipaikalla, samasta paikasta mistä alkavat muutkin Porin metsän ulkoilureitit, eli reitille on helppo löytää. Reitti merkittiin tolzilla, joissa on suuntanuolen ja maastopyöräsymbolin lisäksi kilometrimerkinnät ja sekä syys- ja talviajoa varten heijastimet (kuvat). Reittimerkit kustansi vapaa-aikavirasto ja maastopyöräilijät pystyttivät merkit maaston talkoilla. Reittitolppia tuli kaikkiaan polkujen risteysiin yhteensä n. 40 kpl.

Maastopyöräilyreitti tullaan merkitsemään myös alueella oleville kolmelle isolle infotaululle **(TOIMITAN ENSI VIIKOLLA)** Myös kaupunkipuiston esitteet uusitaan ja maastopyöräily tulee esitteeseen muiden reittien ohella. Lisäksi tieto reitistä ja Porin muista maastopyöräilymahdollisuuksista lisätään vapaa-aikaviraston verkkosivuille (mm. liikuntapaikkaluetteloon) sekä kaupungin sähköiselle ulkoilukartalle.

Reittivideo on esillä mm. kaupunkipuiston omalla facebook-sivulla:

<https://www.youtube.com/watch?v=dxkxjGYuJg>

Reitin kunnossapito

Porin metsässä kaikkien reittien ja polkujen kunnossapidosta vastaa vapaa-aikavirasto. Luonnonpolkuihin perustuva pyöräreitti ei vaadi erityistä jatkuvaa kunnossapitoa. Maastopyöräilijät saavat itse raivata polulta mahdolliset pudonneet oksat tai polulle kasvavat vesat. Käyttäjien palautteen perusteella kaupunki poistaa polulle kaatuneet puut tai tarvittaessa korjaa esim. mahdollisia ilkivallan jälkiä. Mikäli kuraantumista tai muita haittoja jatkossa ilmenee, pohditaan kunnossapitoratkaisuja yhdessä harrastajien kanssa.

Lisätietoja:

https://www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu/porinkansallinenkaupunkipuisto/alueet/urheilukeskusja_porinmetsa.html

<https://www.pori.fi/vapaa-aika/ajankohtaista/2015/06/maastopyorailyreittisuunnitteillaporinmetsaan.html#.Vh82fPntIBd>

<http://www.satakunnankansa.fi/Satakunta/1194995988281/artikkeli/tallinen+on+porin+metsaan+suunniteltu+maastopyorareitti.html>

Porin alueen muita maastopyöräilymahdollisuuksia ja reittiehdotuksia

Porin metsässä maastopyöräillään myös talvisin. Fat bike -harrastajat pitävät muutamia polkuja (yht n. 10 km) avoinna ajamalla niitä jatkuvasti, jolloin kovettuneella lumipoluilla pääsee ajamaan myös tavallisella maastopyörällä.

Harrastajien omia reittiehdotuksia Porissa ja lähiympäristössä (gps-reittijäljet ja lyhyt kuvaus polkutyypistä yms):

- maastopyöräilijöiden blogisivu HappyMTB - <http://happymtb.blogspot.fi/2015/05/porin-metsan-maastopyoralenkki.html>
- Pyöräilyn reittipalvelu Jälki.fi (ladattavat reittijäljet) – esim: <http://xn--ilki-loa.fi/routes/347> ja <http://xn--ilki-loa.fi/routes/327>
- Pyöräilyseura Porin Tarmo: <http://www.porintarmo.fi/pyoraily/tag/maastopyoraily/>